

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli** tarafından Anayasa'nın 98'inci İchtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.03.05.2021

Remziye TOSUN

Diyarbakır Milletvekili

Son yıllarda ülke genelinde artan santraller ve doğaya müdahale edilmesi, toplum sağlığını yanında tüm canlıları olumsuz etkilemiştir. Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde binlerce balığın Dicle Nehri kıyısına vurduğu basına yansımış, bölgede yaşayan yurttaşlar söz konusu durumun araştırılmasını talep etmişlerdir. Yine Batman Hasankeyf'te yapılan Ilısu barajının tamamlanmasının akabinde gerek suyun yükselmesi gerekse baraj suyundaki kirlilikten kaynaklı balık ölümleri meydana gelmiş, bu durum ülke genelinde vahim duruma ulaşmıştır.

Adana'nın Fekke ilçesindeki Salam Deresinde, yurttaşlar yapılan Hidroelektrik Santral sonrası baraj suyuna 3 ton asit döküldüğünü ve bundan kaynaklı balık ölümlerinin arttığını beyan etmişlerdir. Şırnak'ta Cudi Dağı Bölgesinde ise kömür ocaklarının atık sularının bırakıldığı Nerduş Deresi'nin kirletilmesi ve balık ölümlerinin yaşanmasına yurttaşlar tepki göstermiştir. Yine Van'ın Çatak ilçesinde Sortkin Çayı üzerinde bulunan Hidroelektrik Santrali ile Muradiye ilçesindeki Ayrancılar Hidroelektrik Santrali nedeniyle derelerin su seviyesinde düşüş gözlemlenmiş ve bundan dolayı balık ölümleri yaşanmıştır. Malatya'nın Yeşilyurt ilçesinde ise Sultansuyu barajının kapaklarının açılması sonrası binlerce balık ölümü yaşanmıştır.

İnsan Hakları Derneği (İHD) İzmir Şubesi, hazırladığı 2020 yılı hak ihlalleri raporunda 17 bin 296 hak ihlali yaşandığını, bunların bir kısmının ise çevreye yönelik ihlaller olduğunu açıklamıştır. Rapora göre 4 ayrı yerde balık ölümleri gerçekleştiği, doğal alanların yok edilmeye devam edildiği, toplum sağlığı ve doğayı tahrip eden uygulamalarda bulunulduğu belirtilmiştir.

Bununla birlikte son dönemde Rize İkizdere’de yapımına başlanan taş ocağı nedeniyle dereden çamur akması su kirliliğine sebep olmuştur.

Sadece Dicle Nehri üzerinde 22 adet santral inşa edilmiştir. Diyarbakır ve Adana’da o bölgeye özgü balıkların da öldüğü yurttaşlar tarafından aktarılmıştır. Baraj veya santral yapılan yerlerde işletme veya tesislerin su kirliliğine sebep olduğu ve bundan kaynaklı balık ölümlerinin yaşandığı iddia edilmiştir. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’nin 25.maddesine göre *“Atıksu arıtma tesisinde oluşacak çamur ve benzeri artıkların uzaklaştırılmasını, kullanılmasını zorlaştırmaması ve çevre kirlenmesine yol açacak nitelik kazanmalarına neden olmaması gerekir.”*

Santrallerin veya maden, taş ocaklarının yarattığı tahribat toplum sağlığını, ekolojik yaşamı ciddi bir şekilde etkilemiş, özelde Diyarbakır’da, genelde tüm Türkiye’de Hidroelektrik Santral (HES), Güneş Enerjisi Santralleri (GES) kurularak ticari veya siyasi amaçlar için doğal zenginliklerin araç olarak kullanıldığı kaygılarını güçlendirmiştir.

Bu bağlamda;

- 1- Diyarbakır Bismil, Batman Hasankeyf, Adana Feke, Van Çatak ile Muradiye ve Malatya Yeşilyurt ilçelerinde ve Şırnak Cudi Dağı bölgesinde meydana gelen balık ölümleri Bakanlığınızın bilgisi dâhilinde midir?
- 2- Bakanlığınız tüm ülke genelinde yaşanan balık ölümlerine dair inceleme başlatmış mıdır? Santral veya baraj yapılan bölgede ya da balık ölümlerinin yaşandığı yerlerde inceleme amaçlı numune alınmış mıdır? Bakanlığınızın konuya dair bir çalışması var mıdır?
- 3- Diyarbakır’da yapılan santrallerde üretilen enerjinin kaç tanesi ne kadara halka satılmaktadır?
- 4- Santrallerin veya barajların çevresinde bulunan işletme ve atıksu tesislerinin sayısı kaçtır? Bu işletme ve tesisler Çevre Kanunu ve su kirliliğine karşı düzenlenen yönetmeliklere uygun mudur?
- 5- Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde su kaynaklarının fazla olmasına rağmen neredeyse her ilde onlarca santral veya baraj yapılmasının gerekçesi nedir? Nasıl bir kamu yararı gözetilmiştir?

- 6- Santrallerin veya ticari amaçlarla doğaya yapılan müdahalelerin yarattığı ekolojik tahribatın önüne geçilmesine yönelik Bakanlığınızın planlaması var mıdır?
- 7- 2021 yılı itibariyle ülke genelinde bölgelere göre tamamlanan HES ve GES sayısı kaçtır? Yeraltı ve yer üstü zenginlikleri olan bir bölgede onlarca santral yapılmasının amacı nedir?